

Piia Pirttimaa

ERITYISEN TUEN TOTEUTUMINEN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
Elokuu 2024

TIIVISTELMÄ

Piia Pirttimaa: Erityisen tuen toteutuminen ammatillisessa koulutuksessa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Elinikäinen oppiminen ja kasvatus
Elokuu 2024

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia pedagogisia tukikeinoja ammatillisessa koulutuksessa oli käytössä tiedeartikkeliaineiston perusteella. Pedagoginen tuki on ammatillisessa koulutuksessa erityistä tukea ja sen saaminen perustuu lakiin ammatillisesta koulutuksesta (L531/2017). Sen yhtenä tavoitteena on mahdollistaa opiskelijalle tutkinnon suorittaminen. Opiskelijoiden erityisen tuen tarpeen taustalla olevat syyt ovat moninaiset ja opiskelijoiden tuen tarve on valtakunnallisesti kasvanut ammatillisessa koulutuksessa. Oppivelvollisuuden laajentuminen 18-ikävuoteen selittää osaltaan tuen tarpeen kasvua.

Ammatillinen koulutus on kokenut muutoksen vuonna 2018 voimaan tulleen reformin myötä. Tämän uudistuksen perusteella oppiminen tapahtuu aiempaa enemmän työelämäkentällä yksilöllisten osaamistavoitteiden mukaisesti. Tutkimusten mukaan työelämälähtöiseen oppimisympäristöön tarvitaan kuitenkin lisää tietotaitoa pedagogisen tuen tarpeen tunnistamisesta ja tukikeinojen soveltamisesta.

Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen kirjallisuuskatsaus. Aineistona toimivat ammatillista koulutusta ja erityistä tukea käsittelevät vertaisarvioidut artikkelit, jotka koottiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla pääasiassa Ammatillisen aikakauskirjan artikkeleista. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysin perusteella aineistosta saatiin neljä erityisen tuen toteuttamisen kategorioita, jotka olivat ohjaus, tuen suunnittelu, opiskelijan yksilöllinen huomiointi ja viralliset opetusmenetelmät.

Tutkimus kokoaa yhteen tämän tutkimusaineiston perusteella ammatillisessa koulutuksessa käytössä olevia tukikeinoja ja tuo esiin sen, että käytössä on sekä virallisia, että epävirallisia erityisen tuen toteutustapoja. Tutkimustulokset saavat pohtimaan, miten pedagogista tukea voitaisiin soveltaa koulutuksessa vielä paremmin opiskelijoiden yksilölliset tuen tarpeet huomioiden.

Avainsanat: Erityinen tuki, ammatillinen koulutus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	6
2.1 Ammatillinen koulutus.....	6
2.2 Erityinen tuki.....	7
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	10
3.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimustehtävä.....	10
3.2 Aineiston hankinta.....	11
3.3 Aineiston analyysi.....	15
4 TUTKIMUSTULOKSET.....	18
4.1 Epäviralliset tukikeinot.....	18
4.2 Viralliset tukikeinot.....	19
4.3 Tulosten yhteenveto.....	19
5 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA.....	20
5.1. Tutkielman eettisyys ja luotettavuus.....	22
5.2 Jatkotutkimusaiheet.....	23

LÄHTEET

LIITE Tutkimuksen aineistoartikkelit

1 JOHDANTO

Ammatillinen koulutus on kokenut muutoksen vuonna 2018 voimaan tulleen ammatillisen koulutuksen reformin myötä (Opetushallitus, 2017). Tämän uudistuksen perusteella oppiminen tapahtuu aiempaa enemmän työelämäkentällä yksilöllisten osaamistavoitteiden mukaisesti (mm. Karoskoski, 2020, 359). Tutkielman tarkoituksena on tuoda esiin minkälaisia erityisen tuen keinoja on tiedeartikkeleiden perusteella käytössä ammatillisessa koulutuksessa.

Tutkielman aihe on ajankohtainen, sillä Karvin tutkimusraportin (Goman & Hievanen, 2021, 7) mukaan erityisen tuen tarve on kasvanut myös ammatillisessa koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tiedotteen mukaan oppimisen tuki on varmistettava toisen asteen koulutuksessa yksilöllisesti ja matalalla kynnyksellä. Ministeriö jatkaa, kuinka tavoitteena on taata yhdenvertainen mahdollisuus tukitoimiin, joilla tuetaan oppimista (Valtioneuvosto, OKM, 2024).

Viitaten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (Opetushallitus, 2014) perusopetuksessa erityisopetusjärjestelmä uudistui vuonna 2011, kun käyttöön otettiin kolmiportaisen tuen malli, jonka tavoitteena on mahdollistaa oikean tasoinen tuki oppilaille (Pulkkinen ym. 2020, 303). Sandbergin (2018) mukaan on tärkeää tiedostaa, että Suomessa kolmiportaisen tuen järjestelmä ei jatku ammatilliseen koulutukseen, vaan pedagogisen tuen rakenne eroaa ammatillisessa koulutuksessa, viitaten Opetushallituksen (2014, luku 7) kuvaukseen perusopetuksen kolmiportaisesta tuesta.

Muutos, joka myös haastaa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä on vuonna 2021 tapahtunut oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen (OKM, 2023, 8). Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on, että jokaisella nuorella olisi mahdollisuus saavuttaa toisen asteen tutkinto ja saada tarvitsemansa tukipalvelut kaikkialla Suomessa (OKM, 2023 8, 44).

Tutkielman aiheen valintaan on vaikuttanut mm. Sandbergin (2021) kuvaama yksilöllisten ja räätälöityjen tukitoimien tarve ammatillisessa

koulutuksessa. Tähän näkemykseen yhtyvät myös Mäkihonko ym. (2017) kuvaten, kuinka muuttuva yhteiskunta luo haasteita opiskeluun, ja työelämälähtöisessä oppimisessa opiskelijat tarvitsevat yksilöllistä tukea. Lisäksi aihe on ollut tutkielman tekijää kiinnostava, sillä tulevana ammatillisena opettajana aiheeseen on tullut perehdyttyä opintojen aikana.

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla koottiin erityistä tukea ammatillisessa koulutuksessa käsittelevistä tiedeartikkeleista koostuva tutkielman aineisto, joka muodostui pääasiassa Ammattikasvatuksen aikakauskirjan tiedeartikkeleista, jotka on julkaistu vuosina 2016–2022. Tutkimustehtävänä on selvittää minkälaisia erityisen tuen keinoja on ammatillisessa koulutuksessa? Eskolan & Suorannan (1998) avulla tutkimustehtävään etsitään vastausta aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä keskeisten käsitteiden avulla kuvataan, mitä ammatillinen koulutus ja erityinen tuki ovat. Tutkielma etenee tutkimuksen toteutuksen kuvailun, ja aineiston analyysivaiheiden kautta tuloslukuun, jonka jälkeen seuraa tulosten pohdinta ja tutkielman luotettavuuden arviointia.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoreettisessa viitekehyksessä kuvataan tutkielman keskeisten käsitteiden avulla mitä ammatillinen koulutus on, ja millä tavalla se on muuttunut viime vuosina. Toisena käsitteenä määritellään, mitä erityinen tuki on ammatillisessa koulutuksessa, ja teorialähteisiin perustuen tuodaan esiin, minkä vuoksi pedagoginen tuki on tärkeää koulutusympäristössä.

2.1 Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus pohjautuu lakiin (Laki ammatillisesta koulutuksesta, L531/2017). Laissa säädetään mm. soveltamisalasta, ammatillisista tutkinnoista, tutkinnon rakenteista, tutkinnon perusteista ja erityisestä tuesta. Opetushallituksen internetsivujen mukaan ammatillinen koulutus on tarkoitettu perusopetuksen päättäneille nuorille, tai aikuisille, joilla ei ole ammatillista tutkintoa (Opetushallitus, 2024A). Ammatillisen koulutuksen tulee vastata muuttuviin työelämän tarpeisiin ja ammatillista koulutusta kehitetään jatkuvasti työelämäyhteistyössä (Opetushallitus, 2024A).

Karoskoski (2020, 359) tuo esiin, kuinka ammatillisessa koulutuksessa on tapahtunut muutoksia viime vuosina, ja suuri uudistuksien aiheuttaja on ollut ammatillisen koulutuksen reformi, joka tuli voimaan vuonna 2018 (myös Opetushallitus, 2017). Reformin tavoitteena on muuttaa ammatillinen koulutus ”asiakaslähtöiseksi ja osaamisperusteiseksi kokonaisuudeksi”, jonka lähtökohtana on vastata hyvin erilaisten opiskelijoiden yksilöllisiin osaamistarpeisiin (Karoskoski, 2020, 359). Paaso & Maunu (2022, 42–43) tarkentavat osaamisperustaisuuden tarkoittavan käytännössä sitä, että opiskelijan oma osaaminen kehittyy vuorovaikutusyhteydessä työelämän ja yhteiskunnan kanssa oppilaitoksen tarjotessa tukea ja ohjausta. Kirjoittajat

jatkavat, että osaamisperusteisuutta vahvistamalla on pyritty osaltaan vastaamaan muuttuvan työelämän ja jatkuvan oppimisen tarpeeseen.

Ryötkönen ym. (2022) lisäävät kuinka ammatillisen koulutuksen tavoitteena pitäisi olla opiskelijan kasvu tasapainoiseksi ja sivistyneeksi kansalaiseksi, jolla on mahdollisuus pärjätä elämässä. Parkkila ym. (2018,10) tuovat tutkimusraportissaan toisenlaisen näkökulman esiin, kuinka ammatillisen koulutuksen muutos on vaikuttanut myös erityistä tukea tarvitseviin opiskelijoihin, sillä se on vaikuttanut mm. koulutuksen rahoitukseen ja toimintaprosesseihin. Reformilla on heidän mukaansa pyritty saavuttamaan esimerkiksi säästöjä ja tehokkuuden kasvua (Parkkila ym. 2018, 10).

Kuten Häyrinen ym. (1998,11) tuovat esiin, niin lainsäädännön puitteissa myös tukea tarvitsevia nuoria siirtyä toisen asteen koulutukseen, ja tämän vuoksi tuettuja opiskelumuotoja pitää kehittää, sillä kaikki eivät opi samalla tavalla. Taustalla voivat vaikuttaa esimerkiksi oppimisen vaikeudet, joiden syyt voivat olla moninaisia.

2.2 Erityinen tuki

Ammatillisessa koulutuksessa erityisen tuen tarve ja sen saaminen pohjautuvat lakiin ammatillisesta koulutuksesta (L531/2017, 7 luku). Ohessa suora lainaus;

”Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee säännöllistä tukea opinnoissaan oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi” (L531/2017, 7 luku, 64§).

Selkivuori (2015, 15–16) on pohtinut väitöskirjassaan (ennen 2018 voimaan tullutta reformia), mitä aikuisten ammatillisessa koulutuksessa erityinen tuki käsitteellä tarkoitetaan ja mitä käsitettä pedagogisesta tuesta ammatillisessa koulutuksessa pitäisi käyttää? Hän jatkaa, että siihen mitä erityisyys on ei ole tarkkaa määritelmää. Se voi olla esimerkiksi oppimisvaikeuksia, opiskelun vaikeuksia, tai yksilön erilaisuutta. Rätty (2016B, 68) yhtyy Selkivuoren (2015) näkemykseen, jonka mukaan erityisen tuen tarpeen taustalla voivat olla oppimisvaikeudet. Rätty (2016B, 68) korostaa, kuinka ne eivät katoa aikuisuudessa, vaan hän tuo esiin, miten aikuisille suunnattujen tukitoimien pitäisi olla yksilöllisiä ja erilaisia kuin perusopetuksessa. Niemi (2015, 66) on tutkinut

väitöskirjatutkimuksessaan laajemmin erityisyyden merkityksellisyyttä, ja hän huomauttaa, että erityinen tuki voi olla myös opiskelijaa leimaavaa.

Ammatillisen koulutuksen erityinen tuki on opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin, sekä valmiuksiin pohjautuvaa suunniteltua pedagogista tukea, jota toteutetaan erityisillä opetus- ja opiskelujärjestelyillä (OKM, 2023,16). Opetushallituksen (2024B, erityinen tuki) mukaan erityisen tuen tavoitteena ammatillisessa koulutuksessa on mahdollistaa opiskelijalle tutkinnon suorittaminen ja tukitoimet suunnitellaan yhteistyössä opiskelijan kanssa (Opetushallitus, 2024B). Tukea tarvitseville erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa on tärkeää, sillä Parkkilan ym. (2018, 11) tutkimusraportin mukaan nämä henkilöt keskeyttävät ammatillisen koulutuksen muita useammin. Sandberg (2021) korostaa miten tärkeää on ymmärtää pedagogisen tuen tarpeen taustasyitä, ja suunnitella, kirjata, toteuttaa ja arvioida oppimista, kuten opetussuunnitelman perusteet ja lainsäädäntö edellyttävät. Hänen mukaansa ammatillinen erityisopettaja on tärkeässä roolissa koordinoitua erityisen tuen tarvetta ja toteutumista.

Seuraavissa kappaleissa tuodaan asiantuntijoiden näkökulmien avulla esiin, minkä vuoksi erityinen tuki on merkityksellistä ammatillisessa koulutuksessa. Upola ym. (2022, 287) aloittavat tuomalla esiin jo aiemmin tutkijoiden esittämän huomion, kuinka riittävä ja yksilöllinen tuen saanti on tärkeää työelämäohjauksen näkökulmasta. Heidän mukaansa siihen pitää kiinnittää tarpeeksi huomiota, sillä opiskelijan oppiminen työelämässä ja ammatillisen osaamisen kasvu parantuvat, jos hän kokee saavansa riittävää tukea. Opetushenkilökunnalle tarvitaan riittävästi osaamista pedagogisen tuen tarpeen tunnistamiseen ja toteutukseen koulutuskentällä (Upola ym. (2022, 287).

Silvennoinen (2015, 52) kuvaa, miten myös ammatillisessa koulutuksessa olisi tärkeää osata työpaikalla tunnistaa esimerkiksi oppimisvaikeudet, mutta myös miettiä miten erilaisia oppijoita tuetaan ja koitetaan auttaa. Tähän näkemykseen yhtyvät myös Mäkihonko ym. (2017) todetessaan opiskelijoiden tarvitsevan työelämälähtöiseen oppimiseen yksilöllistä ohjausta ja tukea.

On tärkeää huomioida myös Peltosen & Ryökkysen artikkelissa (2023) esiin tuotu asia, kuinka viralliset tukitoimet eivät välttämättä vastaa opiskelijoiden näkemyksiä siitä, millä tavalla he oppisivat parhaiten. Karoskoski (2020, 361) jatkaa erityisen tuen tarpeen näkökulmaa nostamalla tutkimusartikkelissaan

esiin ammatillisen koulutuksen uudistuksesta nousevan huolen, miten erityistä tukea ja ohjausta kaipaavat opiskelijat pärjäävät uudistuneessa koulutusjärjestelmässä? Tämä Karoskosken huoli on myös oman tutkielmani aiheen merkityksellisyyden taustana. Millä tavoin opiskelijoiden tarvitsema tuki toteutuu muuttuvassa koulutusympäristössä?

Sandbergin (2018) mukaan ammatillisen koulutuksen uudistuksen myötä myös tukitoimien järjestämisen käytänteet muuttuivat, ja perusopetuksessa käytössä ollut tukitoimien järjestämistä koskeva asiakirja HOJKS?? muuttui jokaiselle opiskelijalle laadittavaan HOS-asiakirjaan, eli henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. (Jossain yhteyksissä HOKS-lyhenne käytössä) Sandberg (2018) jatkaa, kuinka ammatillinen erityisopettaja on tärkeässä roolissa koordinoimassa erityisen tuen tarvetta ja sen toteutumista.

Sandberg (2018) muistuttaa, että ammatillisessa koulutuksessa ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollisuutta samoihin tukimuotoihin kuten perusopetuksessa, vaikka Opetus- ja kulttuuriministeriön (2023, 44) tavoitteena oppivelvollisuuden laajentumisen seurauksena on ollut taata tarvittavat tukitoimet toisella asteella kaikkialla Suomessa. Todellisuudessa voi olla, että Sandbergin (2018) kuvaamat perusopetuksen tuen muodot; pieni luokkakoko, samanaikaisopetus toisen opettajan kanssa, ja koulunkäynnin ohjaaja, ovat tukimuotoja, joita voi olla hankala toteuttaa työelämälähtöisessä oppimisympäristössä. Sandberg (2018) lisää vielä, kuinka pienryhmäopetuksella olisi kuitenkin selkeä paikkansa myös ammatillisessa koulutuksessa, sillä moni erityisen tuen oppilas on opiskellut pienryhmässä perusopetuksen aikana.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tuomen & Sarajärven (2018) mukaan itse tutkielman voi toteuttaa kirjallisuuskatsauksena. Sitä pidetään hyvänä tutkimustapana, kun syvennetään jo tutkittua tietoa. Tässä kappaleessa kuvataan tutkimusmenetelmä, tutkimustehtävä, aineiston hankinta ja analyysin vaiheet.

3.1 *Tutkimusmenetelmä ja tutkimustehtävä*

Juutin & Puusan (2020) mukaan laadullinen tutkimus pyrkii tekemään johtopäätöksiä aineistosta käsin, ja Hakala (2018) ohjaa miettimään tutkimuksen tavoitteen ja tehtävän hyvin tarkkaan. Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on löytää kirjallisuuskatsauksen avulla suomenkielisiä tutkimusartikkeleita vuosilta 2013–2023, ja saada esiin minkälaisia erityisen tuen toteuttamisen keinoja on tutkimusaineiston perusteella käytössä ammatillisessa koulutuksessa Suomessa.

Tiedeartikkeleista koostuva tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla, sillä Tuomi & Sarajärvi (2018) toteavat, että sen avulla pystytään tekemään monenlaista tutkimusta, ja tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Vilkan (2023) mukaan kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan tutkijoiden alkuperäistutkimuksia. Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus vaatii ennakoivaa suunnittelua, järjestelmällistä tutkimusten hakuprosessia ja kriittistä lukemista. Vilka (2023) jatkaa edelleen, että tutkimuksen etenemisen vaiheet pitää kirjata tarkasti läpinäkyvyyden ja luotettavuuden vuoksi.

TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Minkälaisia erityisen tuen keinoja on ammatillisessa koulutuksessa tiedeartikkeleista koostuvan aineiston perusteella?

3.2. Aineiston hankinta

Tuomen & Sarajärven (2018) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistonkeräyksen muoto voi olla myös erilaisista dokumenteista kerätty tieto. Eskola & Suoranta (1998) vahvistavat, että tutkimukseen ei tarvitse aina kerätä itse aineistoa, vaan voi olla järkevää turvautua jo valmiisiin aineistoihin. Heidän mukaansa on tärkeää osata rajata aineisto riittävän pieneksi, sillä siten siihen pääsee syvällisesti paremmin sisälle. Tässä tutkielmassa aineisto rajattiin koskemaan ammatillista koulutusta ja erityistä tukea käsitteleviä suomenkielisiä tiedeartikkeleita.

Aineiston hakuprosessissa hankaluuksia aiheutti oikeiden hakusanojen valinta, sillä Rädyn (2016A, 12 & Selkivuoren (2015, 15–16) näkemykseen viitaten ammatillisen koulutuksen erityispedagoginen tuki, erityinen tuki käsitteenä on vielä jäsentymätön, eikä sillä ole tarkkaa määritelmää. Aineiston etsimisen aikana löytyi paljon pedagogista tukea perusopetuksessa käsitteleviä julkaisuja kuten Ahtiaisen ym. (2021) laaja tutkimusartikkeli erityisopetuksen uudistumisesta, ja portaittaisen tuen toteutumisesta peruskouluopetuksessa.

Hakala (2018) muistuttaa aloittelevaa tutkielman tekijää siitä, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu ja käsittely nivoutuvat yhteen ja aineiston alustavaa analyysiä on hyvä tehdä jo aineistoa kootessa. Tähän ohjeistukseen nojaten tutkielman aineistoksi valikoituvat vain tutkimusartikkelit, joita pystyi verkossa (Open Access, tai rinnakkaistallennettu) tarkastelemaan, jotta jo alkuvaiheessa pystyi varmistamaan, soveltuuko artikkeli tutkimusaineistoksi? Aineistoa järjesteltiin jo hakuvaiheessa sisällönlähtöisesti, kuten mm. Tuomi & Sarajärvi (2018): Juuti & Puusa (2020) ohjeistavat tekemään.

Tämän tutkielman aineisto kerättiin Vilkan (2023) ohjeistaman hakusuunnitelman mukaisesti kolmen vaiheen avulla.

1 Tunnistamisvaihe, jossa teoreettinen viitekehys ohjaa aineiston valintaa.

2 Seulontavaihe, joka tässä tutkielmassa oli laaja. Erilaisia hakuosumia erilaisista hakupalveluista tarkastettiin useita satoja.

3 Poissulku, eli aineistoksi valikoituivat vain ennakkoon määriteltyjen kriteereiden pohjalta löydetty tiedeartikkelit. Kirjallisuuskatsauksella pyritään löytämään uutta tietoa, joten sen vuoksi esimerkiksi vuosirajaus välille 2013–2023 oli olennainen (Vilkka, 2023).

Aineiston hakuun käytettiin mm. Andor.fi, Tiedejatutkimus.fi -ja Finna.fi-hakupalveluja. Hakulausekefraaseja kokeiltiin myös monia Boolean -logiikkaa mukaillen (Syvälahti, 2024). Hakusanoina oli ”erityinen tuki*” ja ”ammattillinen koulutus*” eri sanantaivutusmuodoissa. Erilaisten hakukokeilujen jälkeen tutkielman aineisto päätettiin muodostaa pääasiassa Ammattikasvatuksen aikakauskirjan tiedeartikkeleista. Kyseessä on JUFO1-tason tieteellinen, vertaisarvioitu lehtijulkaisu, (myös verkossa E-julkaisuna) jonka tekstit käsittelevät ammattikasvatuksen tutkimusta monipuolisesti. Tärkeänä ohjenuorana aineiston valinnassa kulki (Vilkan 2023) ohjeistus siitä, että aineistolla pitää pystyä vastaamaan tutkimuskysymykseen.

Ammattikasvatuksen aikakauskirja	Lehden artikkelihaussa ei pystynyt rajaamaan aineistoa muuten kuin vuosirajauksella ja sanahauulla. ”Erityinen tuki” ”ammattillinen koulu*” Tuloksena 26 osumaa, jotka pääsääntöisesti käsittelivät ammattillisen koulutuksen kenttää. Joukossa oli myös mm. lehden pääkirjoituksia, jotka rajattiin pois, sillä aineistoksi valittiin tiedeartikkeleita. Tämä aineisto käytiin kokonaisuudessaan läpi, ja päätettiin, että tästä löydöksestä muodostetaan tutkielman pääaineisto Viisi tiedeartikkelia, yksi tutkimusartikkeli tuli Kuntoutuslehdessä.
----------------------------------	---

Tutkielmaan hyväksytyjen artikkeleiden valintakriteerit

Tieteellinen artikkeli, 4/6 vertaisarvioituja
Julkaistu tieteellisessä julkaisussa
Verkossa avoin saatavuus, yksi yliopiston verkon kautta
Vuosirajaus 2013–2023
Suomenkielinen
Ammatillista koulutusta/aikuiskoulutusta käsittelevä
Käsitteli/tutki erityistä tukea

Oheisessa taulukossa on koottuna tutkimusaineistoksi valikoituneet tiedeartikkelit, ja pääpiirteittäin kuvattu artikkelin aihe. Liitteessä artikkeleiden E-osoitteet.

Artikkelin nimi	Tutkimuksen tarkoitus	Menetelmä
Kotiranta, H. Pehkonen, L & Hiekkala, S. (2023) Ammatillisesta koulutuksesta työelämään erityisen tuen avulla * Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli merkitty *	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää erityistä tukea saaneiden työllistymistä valmistumisen jälkeen.	Seurantatutkimus. Aineiston keruu; Lomakekyselyt ja osalle teemahaastattelut. Toteutettiin vuosina 2019-2022. Huomionarvoista: Työelämässä erityinen tuen tarve voi muuttua leimaavaksi.
Käyhkö, J. & Melkas, H. (2019) Erityisen tuen toiminta-prosessit oppisopimus-koulutuksessa* Käyhkö (2018) Väitöskirja	Tarkoituksena tutkia oppisopimuksen järjestäjän menetelmiä ja toimenpiteitä erityisopetuksen toteuttamisessa.	Laadullinen tapaustutkimus. Kysely, haastattelu ja osallistuva havainnointi. Toteutettiin vuosina 2013–201.

<p>Airila, A., Mattila-Holappa,P., Kurki,A-L.&Nykänen,M. (2019) Työelämässä oppiminen, ohjaus ja oppimisyhteistyö työpaikkojen näkökulmasta *</p>	<p>Tutkimuksessa tutkittiin millaisia ovat työpaikkojen resurssit ja valmiudet ohjaamiseen, miten työpaikoilla tunnetaan uudistunut ammatillinen koulutus, miten uudistuneeseen koulutukseen on valmistauduttu sekä minkälaisena oppilaitosten ja työpaikkojen välinen yhteistyö koetaan?</p>	<p>Aineisto koostui kyselystä, joka kerättiin osana Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa Ammattitaitoa yhdessä -työyhteisöt ja oppilaitokset tukemassa ammattiin oppijan sujuvia siirtymiä -hanketta (2018–2020).</p>
<p>Niemi, A-M. & Jahnukainen, M. (2018) Tuen tarve, työelämä-painotteisuuden ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa *</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella työelämäpainotteisuuden ja itsenäisyyden vaatimuksen välistä suhdetta tukea tarvitsevien nuorten opinnoissa ammatillisessa koulutuksessa.</p>	<p>Etnografiseen tutkimustapaan pohjautuva analyysi. yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluita. Havainnointia Vuosina 2016–2017.</p>
<p>Räty, K.& Selkivuori, L. (2017) Erityisen tuen tarve ja toteutus ammatillisessa aikuiskoulutuksessa</p>	<p>Tutkimusartikkelissa tarkastellaan tuen tarvetta ja toteutusta. Artikkelissa käy ilmi, että tutkittu tieto erityisen tuen tarpeesta painottuisi oppimisvaikeuksiin.</p>	<p>Kirjoittajat tuovat esiin, että erityispedagogista tutkimusta aikuiskoulutuksesta on tehty vähän</p>
<p>Nuutila, L& Honkanen, E. (2016) Innostavat digitaaliset oppimisympäristöt-Löytöretkellä osallistavaan oppimiseen ammatillisessa erityisopetuksessa</p>	<p>Artikkeli nostaa esiin monipuoliset digitaaliset teknologiat ja oppimisympäristöt ja niiden mahdollisuudet opettaa ja auttaa oppimisessa, myös erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan näkökulmasta.</p>	<p>Turun yliopiston Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen selvitys 2013 Digitaalinen oppiminen ja pedagogiikka.</p>

*vertaisarvioitu tutkimusartikkeli

3.3. Aineiston analyysi

Tässä kappaleessa kuvataan tutkielman aineiston analyysin tekemisen vaiheet, ja se miten saatiin aikaan tutkielman tulokset. Tutkielman analyysin tekemisen apuna käytettiin mukaillen Elon ym. (2022, 215) tutkimusartikkelia, jossa annetaan malli sisällönanalyysin eri vaiheiden mukaiseen etenemiseen, jotka ovat valmistelu-, analysointi- ja raportointivaihe. Valmisteluvaiheessa artikkeleita luettiin seikkaperäisesti useampaan kertaan, jonka aikana muodostettiin yleiskäsitys siitä, mistä artikkelit kertoivat, ja mitkä olivat niiden keskeisiä johtopäätöksiä.

Tutkielman aineiston analyysiyksiköksi valittiin ajatuskokonaisuudet (Elo ym. 2022, 219), joissa kuvattiin erityisen tuen toteuttamista tiedeartikkeliaineistossa. Elon ym. (2022,220) jatkavat, että analyysin alkuvaiheessa on tärkeää pitää mielessä myös tutkimustehtävä, sillä esiin nousevien ajatuskokonaisuuksien pitää vastata myös tutkimustehtävään. Aineisto koostui tiedeartikkeleista, jotka olivat valmiiksi hyvin asiapitoista tekstiä, joten tutkielman tekijä ei joutunut miettimään, mitä tässä oli mahdollisesti yritetty kuvailla/sanoa. Tässä tutkimuksessa aineiston alkuvaiheen analyysissä erityisen tuen kuvailuja ei pelkistetty, vaan ne otettiin suoraan tekstistä, vaikka Elo ym. (2022, 220) ohjeistavat pelkistämään ilmaisut. Tutkielman tekijä piti kuitenkin merkityksellisenä löytää kirjallisuuskatsaukseen alkuperäisiä ilmaisuja erityisen tuen toteuttamisesta ammatillisessa koulutuksessa.

Esimerkkinä tutkimusaineistoon kuuluneen Airilan ym. (2019) tiedeartikkelissa mainittuja tuen toteuttamisen tapoja suoran lainauksen muodossa: *”Työpaikoilta erityistä tukea tarvitsevat ohjattavat voivat edellyttää **enemmän aikaa ohjaamiseen sekä erilaisia yksilöllisiä tukimuotoja, kuten erilaisia oppimisympäristöjä, apuvälineitä tai oppimateriaaleja**”*. Nämä tekstiin tummennetut sanat poimittiin aineistosta tukikeinojen toteuttamisen tavoiksi. Toinen esimerkki artikkeleissa kuvatuista tukikeinoista otettiin Niemen & Jahnukaisen (2018) tiedeartikkelista, jossa erityisen tuen tarpeen kehittämistä kuvattiin näin: *” Mikäli reformin myötä halutaan rakentaa sellaista ammatillista koulutusta, jossa jokaiselle opiskelijalle mahdollistuu **omannäköinen, yksilöllinen opintopolku, tulisi myös tuen käytäntöjen olla joustavia ja***

vastata erilaisiin myös muuttuviin tarpeisiin. Tämä vaatii toteutuakseen lisäresursointia opiskelijahuollon henkilöstön työtunteihin, mutta myös halukkuutta uudenlaisten toimintatapojen kehittämiseen”.

Jokainen tutkimuksen aineistoon kuuluva artikkeli käytiin esimerkkien mukaisesti samalla tavalla läpi, ja erityisen tuen keinot kirjattiin erilliselle paperille. Sen jälkeen, kun aineistosta oli tunnistettu erityisen tuen toteuttamisen keinoja kuvaavat ajatuskokonaisuudet, lähdettiin tukikeinoja ryhmittelemään yhdistäviin ”ryhmiin”. Tässä vaiheessa katsottiin, esiintyykö joitakin tiettyjä tuen keinoja usein, ja muodostettiin samankaltaisista tukikeinoista omat ryhmät. Elon ym. (2022) ohjetta seuraten, analyysivaiheessa ”ryhmiä” työstettiin, ja koottiin paperille samankaltaiset tukikeinot, jotka koodattiin omilla ryhmäväreillä.

Värikoodatuista erityisen tuen toteuttamisen keinoista muodostettiin neljä kategoriaa, jotka saivat tukikeinoa kuvaavat otsikot. Samankaltaisia tuen toteuttamisen keinoja olivat esimerkiksi punaisella merkityt ”*Ohjattu oppiminen, oikeus saada ohjausta, ohjauksen ymmärrettävyys, ohjauksen puute*”, *suora- ja epäsuora ohjaus*. Nämä tuen keinot yhdistyivät *Ohjaus-kategorian alle*. Elon ym. (2022, 220) mukaan on tärkeää, että alaluokkien, tässä tutkielmassa kategorioiden, nimet kuvaavat hyvin konkreettisesti ja tarkasti niihin yhdistettyjä tukikeinoja.

Kategorisoinnista eteenpäin pääsemisen avuksi otettiin Kosken (2020) kuvailema dialoginen teemoittelu, jonka avulla voidaan analysoida myös kirjallisia aineistoja. Tässä menetelmässä dialogisuus tarkoittaa sitä, että teoreettinen aineisto (viitekehyksessä kuvattu), tutkimusaineisto, ja tutkielman tekijän oma ymmärrys laitetaan vuoropuheluun analyysiä ja tulkintoja tehtäessä. Aineiston analyysi etenee raakatekstistä aineistosta esiin nouseviksi kategorioiksi, ja teoriataustan avulla alaluokkien kautta perustelluiksi teemoiksi ja lopulta tulkinnoiksi (Koski, 2020).

Tutkimuksen aineistoanalyysin perusteella muodostui neljä erityisen tuen toteuttamisen kategoriaa, jotka tässä tutkimuksessa nimettiin **ohjaus, tuen suunnittelu, opiskelijan yksilöllinen huomiointi ja viralliset opetusmenetelmät- otsakkeilla**. Tässä tutkielmassa aineisto oli pieni, ja kategorioita muodostui vähän, joten kategorioista ei muodostettu alaluokkia, vaan mietittiin suoraan, miten kategorioista voisi saada muodostettua tukea kuvaavat yläteemat.

Kosken (2020) mukaan aineistosta syntyviä kategorioita ei voida pitää vielä teemoina, mutta niitä voidaan kuitenkin pitää teemojen lähtökohtina. Teemojen syntyyn tarvitaan dialogia teorian kanssa ja omaa tulkintaa. Kosken (2020) ohjeistuksella muodostui kaksi yläteemaa, joiden alle kategoriat jaettiin.

Tutkimustuloksena saatiin näkökulma, jonka mukaan ammatillisessa koulutuksessa on käytössä epävirallisia ja virallisia tukikeinoja. Teemajaotteluun antoi tukea teoreettisessa viitekehyksessä kuvattu lain näkökulma (L531/2017), ja mm. Sandbergin (2021) esiin tuomat tiedot erityisen tuen toteutustavoista ammatillisessa koulutuksessa, joiden tässä tutkimuksessa ajatellaan olevan virallisia tukimuotoja, esimerkiksi koulun opetuskäytäntöjä. Näissä virallisissa tukimuodoissa korostuvat tuen suunnittelu, erilaiset testit, asiakirjat ja lain näkökulma. Toinen teema; epäviralliset tukikeinot, kuvaavat tukikeinoja, joiden voidaan ajatella olevan opiskelijan arkeen helposti tuotavia, matalalla kynnyksellä toteutettavia oppimisen tuen keinoja.

Kaikkia tutkimusaineistosta löytyneitä tukikeinoja oli vaikea sijoittaa tiettyyn kategoriaan kuuluvaksi. Esimerkkinä yksilöllinen *opintopolku*, jonka voi ajatella olevan opiskelijan yksilöllinen huomiointi -kategoriaan kuuluvaa, mutta toisaalta sen voi ymmärtää olevan virallisempaa tuen suunnittelua. Elon ym. (2022) mukainen kolmas analyysin vaihe on raportointi, joka on vuorossa seuraavaksi Tutkimustulokset-luvussa.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustehtävänä oli selvittää, minkälaisia erityisen tuen keinoja tutkimusaineiston perusteella oli käytössä ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimustehtävään vastataan analyysin perusteella saatujen neljän kategorian avulla, joista jokainen kuvaa tämän aineiston perusteella ammatillisessa koulutuksessa käytettävissä olevaa erityisen tuen keinoa. Kategoriat jaettiin kahden yläteeman alle:

Erityisen tuen keinot ammatillisessa koulutuksessa

Epäviralliset tukikeinot	Viralliset tukikeinot
--------------------------	-----------------------

4.1 *Epäviralliset tukikeinot*

Tukikeinona **ohjaus** tulee esiin kaikissa aineistoartikkeleissa. Tässä tutkimuksessa se luokitellaan epäviralliseksi tukikeinoksi, sillä tutkimusartikkeleiden perusteella se on opiskeluarjessa helposti toteutettavaa, henkilökohtaisesti opiskelijaa auttavaa, ja tuen toteuttamisessa pystytään huomioimaan yksilöllisiä tarpeita. Tutkimusaineiston perusteella tuki ilmeni mm. näin: ”Ohjattu oppiminen, enemmän aikaa ohjaukseen, oikeus saada ohjausta, ohjauksenpuute, teknologiatuettuohjaus ja selkeät ohjeet”. Huomionarvoista on, että ohjaus vaatii ohjaajalta pedagogista osaamista ja tutkielman aineistossa korostuu näkemys siitä, kuinka ohjaajien tietotaitoa pitää vahvistaa.

Toinen epävirallisena tukimuotona kuvattu kategoria on **opiskelijan yksilöllinen huomiointi**. Tukimuoto ilmenee aineistossa esimerkiksi seuraavasti; ”*erilaisia tuen, ohjauksen ja työssäoppimisen käytäntöjä, opinnoissa eteneminen yksilöllisesti, opiskelija oppii kantamaan vastuuta, yksilöllisen oppimisen tukeminen, rinnalla kulkeminen ja psykologinen- ja sosiaalinen tuki, opiskelijahuolto ja työpaikalla havainnointi*”. Tärkeätä on, että ”**tukea voidaan**

järjestää kaikille opiskelijoille". Laki ammatillisesta koulutuksesta (L531/2017,64§) takaa mahdollisuuden tukeen muun syyn perusteella, jolloin tuen saamiseen ei tarvitse olla tiettyä sairautta, tai diagnoosia.

4.2 Viralliset tukikeinot

Tutkimustuloksena kolmas erityisen tuen toteuttamisen keino on **tuen suunnittelu**. Tuen suunnittelun katsotaan tuloksissa edustavan koulutuksen virallisia tukimuotoja, sillä tukikeinot ovat esimerkiksi koulutuksen opetuskäytäntöjä ja niissä korostuvat ennakointi ja ongelmien ennaltaehkäisy tavoitteet. Esimerkkeinä aineistosta *"opintojen henkilökohtaistaminen, erityisen tuen asiakirjat, HOKS, lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien seulonnat, suunnitelmallinen pedagoginen tuki, varhainen tunnistaminen, osaamisen lähtötaso ja ennakoiva tuki*.

Viimeinen, virallisiin tukikeinoihin kuuluva, tukikeino on **viralliset opetusmenetelmät**. Tutkimusaineiston perusteella esimerkkeinä tähän kategoriaan kuuluvista tuen toteuttamisen keinoista ovat esimerkiksi: *"Erityisopetus, työelämäpainotteisuus, tuettu oppisopimus, sähköiset oppimisvälineet, opiskelun eriyttäminen, työkokeilut, työtehtävien muokkaaminen sopiviksi, nimetty työelämäohjaaja, lisäopetus, tukipajat ja erityisopettajat*". Tutkimuksen tuloksista nähdään, kuinka ammatillisessa koulutuksessa on tarjolla hyvin monenlaisia tuen toteuttamisen keinoja ja myös teknologia-avusteista oppimisen tukea on saatavilla. Olennaista on, miten opetushenkilöstö osaa niitä käyttää, tai pystyy valitsemaan juuri opiskelijaa hyödyntävän tukimuodon.

4.3 Tulosten yhteenveto

Vastauksena tutkimustehtävään voidaan sanoa, että aineisto kuvaa hyvin monipuolisia erityisen tuen toteuttamisen keinoja, ja yksilöllistä tukea on ammatillisessa koulutuksessa saatavilla. Ammatillisessa koulutuksessa on epävirallisia ja virallisia tukimuotoja, ja niillä kaikilla on sama lakiin (L531/2017, 7 luku, 61§) nojaava päämäärä, joka tähtää siihen, että "opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ja koulutuksen perusteiden mukaisen osaamisen ja ammattitaidon"

5 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA

Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että muuttuneessa koulutuskentässä myös oppimisen tuen suunnittelua ja toteutusta pystytään mukauttamaan opiskelijan yksilöllisiä tarpeita palveleviksi. Kehittämistäkin tarvitaan, kuten Niemi & Jahnukainen (2018, 9) totesivat tutkimuksen aineistoon kuuluvassa tiedeartikkelissa. Heidän mukaansa erityisesti ohjausresursseja tulee lisätä ja monipuolistaa ammatillisen koulutuksen kentällä. Huomionarvoista on, että **ohjaus tukikeinona** vaatii ohjaajalta pedagogista osaamista ja tutkimuksen aineistossa korostuu näkemys siitä, kuinka varsinkin työelämäohjaajien tietotaitoa pitää vahvistaa. Myös Karvin tutkimusraportissa (2021, 33) tuotiin kehittämissuosituksina esiin, kuinka on tarpeen kehittää erityisen tuen suunnitelmallisuutta, resurssien kohdentumista ja yhteistyötä eri henkilöstöryhmien välillä (Goman & Hievanen, 2021).

Väitöskirjassaan erityisen tuen toteutumisesta ammatillisessa koulutuksessa tutkinut Rätty (2016A, tiivistelmä) kuvaa tutkimusaineistonsa perusteella erityisen tuen toteutuksen painottuvan mm. ohjaukseen, yksilöllisen tuen ratkaisuihin ja opetushenkilökunnan ammattitaitoon. Nämä tuen muodot korostuvat myös tämän kandidaatin tutkielman tuloksissa. Vehviläinen (2020) toteaa, että ohjauksen keinot eivät ole monimutkaisia, ja ohjaustaitoja voi parantaa harjoittelemalla, joten ohjaus tukimuotona on tämän perusteella helposti myös työelämäkentälle siirrettävää. Vehviläinen (2020) jatkaa, kuinka ohjaus on yhteistoimintaa, jonka tavoitteena on, että ohjattavan toimijuus vahvistuu ja sen avulla edistetään ohjattavan kasvu- ja oppimisprosesseja. Parkkilan ym. (2018, alkusanat) loppuraportti kuvaa Helmi-hanketta, jonka tavoitteena oli mm. parantaa opiskelijoiden ohjauksen laatua ja kehittää erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjausprosessia.

Niemen (2015, 66) mukaan sellaiset pedagogiset käytännöt tukevat osallisuutta oppimiseen, jossa tuki voidaan tuoda osaksi opiskeluryhmän tavallista työskentelyä. Tutkimustuloksissa **opiskelijan yksilöllinen huomiointi-tukimuotona** on merkityksellinen sillä, (kuten Parkkila ym. 2018, 6 jo aiemmin toivat esiin), huomattava osa ammatillisen koulutuksen aloittaneista keskeyttää usein ammatilliset opinnot ja yhtenä syynä mainitaan, että opintoihin saatu tuki ei ole ollut riittävää. Tähän näkemykseen antaa vahvistusta Salmen vuonna 2022 julkaistu väitöskirja ”Motivaatio, oppimisvaikeudet ja ammatillisten opintojen loppuun suorittaminen”, jonka mukaan ensimmäisen opiskeluvuoden alussa koettu heikko motivaatio alensi valmistuneiden osuuden alle 60 % (Salmi, 2022, 7).

Yksilöllinen huomiointi-tukimuodon avulla voidaan vahvistaa opiskelijan motivaatiota, ja Aron & Nurmen (2019,131) kuvaamaa minäpystyvyyden tunnetta. Heidän teoriansa mukaan merkityksellistä on opiskelijan oma usko kykyynsä suoriutua esimerkiksi opinnoista. Salmi (2022,7–8) jatkaa, että oppijaminäkäsityksellä on suuri vaikutus opinnoissa pärjäämiseen, ja tuen tarpeessa olevat opiskelijat pitäisi tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta he saisivat tarvitsemansa yksilöllisen tuen.

Tuen suunnittelu -tukimuoto tuloksissa kuvastaa sitä, miten tärkeitä olisi yrittää ennaltaehkäistä ja ajoissa puuttua ongelmiin kuten Salmi (2022, 7–8) edellä tuo esiin. Lisäksi tuen suunnittelua tarvitaan läpi opintojen, kuten teoreettisessa viitekehityksessä Sandberg (2021) asiaa kuvasi, eli ammatillisessa koulutuksessa tuen tarpeen arviointia, ja tukitoimien päivittämistä pitää tehdä säännöllisesti ja on tärkeää osata tunnistaa pedagogisen tuen tarpeen taustasyyt.

Tutkimustulosten neljäs, virallisiin tukimuotoihin kuuluva, tuen muoto on **viralliset opetusmenetelmät**, joilla aineistossa kuvattiin tuen ns. virallisia toteutuskäytäntöjä oppimisympäristössä. Opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat mm. opintojen henkilökohtaistaminen, jonka taustalla on ammatillisen koulutuksen lakiin perustuva ohjeistus (L531/2017, 5 luku, 44§). Opetusmenetelmien valinnassa on tärkeässä osassa opetushenkilökunnan riittävä osaaminen pedagogisen tuen tarpeen tunnistamisessa ja toteuttamisessa toteavat uudelleen myös Upola ym. (2022, 287). Tutkimusaineiston artikkeleissa kannetaan huolta myös tukiresurssien riittävydestä, vaikka (OKM, 2023B, 44)

on todennut raportissaan, kuinka erityisen tuen tarvitsijoille tarvittavat tukitoimet pitää taata kaikkialla Suomessa.

Tutkielman teoriaosuuden ja aineistoartikkeleiden asiantuntijatekstit tuovat esiin, kuinka pedagogisen tuen keinoja on tarpeen kehittää vastaamaan yksilöllisiin tuen tarpeisiin, ja aiheesta tarvitaan lisää tutkimustietoa. Yhteenvetona voidaan todeta, että oppivelvollisuusiän nosto ja vahvaakin pedagogista tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeet haastavat työelämälähtöistä oppimisympäristöä. Tärkeää on kuitenkin pitää mielessä ammatillisen koulutuksen päätavoite; ”Tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi” (L531/2017, 1 luku, 2§). Tämän tavoitteen soisi olevan mahdollinen kaikille opiskelijoille.

5.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tällä tutkielmalla on ollut yksi tekijä ja tutkielman teon joka vaiheessa on huomioitu yliopiston hyvän tieteellisen toiminnan käytänteet ja niihin sitouduttu. TENKin ohjeisiin on tutustuttu (Tutkimuseettinen neuvottelukuntasivusto) ja tämä tutkielma noudattaa luotettavuuden ja rehellisyyden periaatetta. Tutkimusetiikan noudattaminen näkyy tässä työssä esimerkiksi niin, että tutkielman etenemisen eri vaiheet ovat rehellisen seikkaperäisesti ja läpinäkyvästi kuvattu, sillä Aaltion & Puusan (2020) mukaan luotettavuutta voidaan arvioida sitä paremmin mitä havainnollisemmin, selvemmin ja yksityiskohtaisemmin tutkielman eri vaiheet on esitetty. Heidän mukaansa kaikessa tutkimuksessa pitää pyrkiä totuuteen kaikissa tutkimuksen teon eri vaiheissa.

Aaltio ja Puusa (2020) tuovat esiin tutkielman tekijän kannalta merkityksellisen asian, kuinka tutkielman tekijän oma motivaatio ja oma kiinnostus oppia lisää aiheesta lisäävät luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen tekijä on heidän mukaansa usein hyvin lähellä tutkimuksen kohdetta. Tärkeää on kuitenkin pystyä kriittisesti tarkastelemaan omaa tietoaan ja osata nivoa sitä uusiin havaintoihin.

Luotettavuuden näkökulmaan liittyi vain suomenkielisten tutkimusartikkeleiden hyväksyminen tutkielman aineistoon, jotta varmasti ymmärrettäisiin artikkeleiden sisältö. Toisaalta kielirajauksella tutkimuksen ulkopuolelle jäi myös artikkeleita, jotka olisivat aiheen perusteella olleet aineistoksi soveltuvia. Eli kielivalinnalla oli positiivinen ja negatiivinen vaikutus.

Luotettavuutta parannettiin Vilkan (2023) ohjeella myös niin, että jokaisen mahdollisesti tutkimukseen soveltuvan tiedeartikkelin kohdalla tehtiin luotettavuuden näkökulmasta laadunarviointia mm. selvittämällä artikkelin kirjoittajan asiantuntemusta, ja minkä tasoisessa julkaisussa artikkeli oli ilmestynyt. Tässä tutkielmassa 4/6 aineiston tiedeartikkeleista oli vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita ja yksi artikkeli oli kahden aiheesta väitöskirjan tehneen tutkijan artikkeli. Kandidaatin tutkielman tekijä pyrki siis aineiston valinnalla lisäämään tutkielman laatua ja luotettavuutta. Laadunarviointiin vaikutti myös se, että tutkielmaan valitut artikkelit käsitelivät varmasti tutkittavaa aihetta, eli erityistä tukea ammatillisessa koulutuksessa (Vilka, 2023).

Osaltaan myös sillä oli merkitystä luotettavuuteen, että aineisto jäi sinnikkäistä etsinnöistä huolimatta pieneksi, kuusi artikkelia. Eskola ja Suoranta (1998) toteavat kuitenkin kirjassaan, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei suoraan vaikuta tutkielman onnistumiseen. Vilka (2023) muistuttaa, että tutkielmaan valitut julkaisut eivät ole koko totuus katsauksen aiheesta.

5.2 Jatkotutkimusaiheet

Aiheeseen perehdyttäessä huomattiin, että aiheesta erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa löytyi vähän suomenkielisiä tutkimusartikkeleita. Tämän näkemyksen vahvistavat mm. ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tuen tarvetta tutkineet Rätty (2016A, 13) ja Käyhkö (2018,16). Isopahkala-Bouret & Vähäsantanen (2023) toteavat laajemmin, kuinka ammatillisen koulutuksen kentällä on vielä paljon tutkittavaa. Positiivista on kuitenkin se, että ammattikasvatuksen alalla on tehty monista aiheista tutkimusta, ja se saa luottamaan siihen, että erityisen tuen tarpeen ja toteutuksen tutkimus tulee toivottavasti lisääntymään, kun erityisen tuen tarve kasvanee yhteiskunnassa.

Tutkielman tekijällä oli ilo löytää tässä tulosten lopputarkastelun vaiheessa Siirilän & Laukian (2021) tekemä tutkimusraportti, jossa he olivat tarkastelleet saman tieteellisen julkaisun, Ammattikasvatuksen aikakauskirjan, julkaisemia vertaisarvioituja artikkeleita. Heidän tutkimuskysymyksensä oli ollut ”Millaisiin ammattikasvatuksen suuntauksiin liittyvää tutkimusta Suomessa on julkaistu vuosien 2016–2020 aikana”. Heidän saamien tulosten mukaan yleisin ammattikasvatuksen tutkimuksen suuntaus oli ollut ammatillinen osaaminen ja työelämätaidot (n=27) ja toisena suuntauksena pedagogiikka ja opetusmenetelmät (n=23).

Tärkeää on huomata, että ammattikasvatuksen alan tutkimuksissa kiinnitetään huomiota pedagogiikkaan ja opetusmenetelmiin ja tutkimustulosten perusteella myös pedagoginen tuki kehittyy työelämän ja opetuksen muutoksessa. Jatkotutkimusaiheena olisi tärkeää päästä tarkastelemaan opiskelijoiden kokemuksia erityisen tuen riittävydestä, ja erityisesti sitä, mitkä tuen toteuttamisen keinot hyödyttävät eniten opiskelijoita. Varsinkin ammatillisen koulutuksen kokemaa muutosta olisi merkityksellistä päästä tarkastelemaan opiskelijoiden omakohtaisina kokemuksina, miten perusopetuksessa vahvaa pedagogista tukea saavat pärjäävät työelämän oppimisympäristössä?

LÄHTEET

- Aaltio, I.& Puusa, A. (2020) Luku 11 Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon. Teoksessa Puusa, A& Juuti, P.(toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. E-kirja.
- Ahtiainen, R., Pulkkinen, J. &Jahnukainen, M. (2021). Tiivistelmä. Artikkelin The21 st Century reforms (Re)Shaping the Education policy of Inclusive and special education in Finland. Julkaisussa Scholary Journal Vol 11. DOI:10.3390/educsci11110750
- Airaksinen, T. (2020). Opinnäytetyöteksti vauhtiin ja maaliin: Opas opinnäytetyön kirjoittajalle. (E-kirja). Ei tekstiviittauksia, mutta käytettiin kirjallisen työn rakenteen ymmärtämisessä.
- Ammattikasvatuksen aikakauskirja. Tietoa julkaisusta. [Tietoa julkaisusta | Ammattikasvatuksen aikakauskirja \(journal.fi\)](#)
- Aro, T.& Nurmi J-E. (2019). Motivaatio, tunteet ja oppiminen. Teoksessa Ahonen,T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M-K.& Siiskonen, T. Oppimisen vaikeudet. Niilo Mäki instituutti. E-kirja.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Hoitotiede. 34 (4), 215–225. [Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen | Hoitotiede \(journal.fi\)](#)
- Eskola, J.& Suoranta, J., (1998). Laadullisen tutkimuksen jäljillä. Teoksessa Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. E-kirja.
- Goman, J., Hievanen, R. (2021). Goman, J., Hievanen,R., Kiesi, J., Huhtanen, M., Vuojus, T., Eskola, S., Karvonen, S., Kullas-Norrgård, K., Lahtinen, T., Majanen, A., & Ristolainen, J. (2021). ERITYINEN TUKI VOIMAVARAKSI – Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta Erityinen tuki voimavaraksi. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja. TIIVISTELMÄT 6/2021. E-julkaisu. [ERITYINEN TUKI VOIMAVARAKSI – Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta \(karvi.fi\)](#)

- Hakala, J, T. (2018). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen.
Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.
Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle.
PS-kustannus. E-kirja.
- Häyrinen, T., Iivanainen, M. & Voutilainen, A. (1998). Erilaisen oppijan
vaikeudet, niiden syyt ja yleisyys. Teoksessa Stranden, A. (toim.) Ei
tyhmä, vaan erilainen oppija. Gummerus.
- Isopahkala-Bouret, U. & Vähäsantanen, K. (2023). Ammatillisessa
aikuiskoulutuksessa riittää tutkimatonta sarkaa.
Aikuiskasvatus, 43(3), 133–135.
<https://doi.org/10.33336/aik.137834>
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). (toim). Johdanto Mitä laadullisella tutkimuksella
tarkoitetaan. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen
tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. E-kirja.
- Karoskoski, P. (2020). Ristiriitainen reformi. Aikuiskasvatus, 40(4), 359–363.
<https://doi.org/10.33336/aik.100548>.
- Koski, L. (2020) Teksteistä teemoiksi. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.)
Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. E-
kirja.
- Käyhkö, J. (2018). Johdanto. Erityisen tuen toimintaprosessien nykytila ja
kehittäminen Suomalaisessa oppisopimuskoulutuksessa.
Väitöskirja. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Yliopistopaino.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-264-3>
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531 (2017).
[Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 - Ajantasainen
lainsäädäntö - FINLEX @11.8.2017/531.](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasainen/lainsaadanto/11.8.2017/531)
- Mäkihönko, M., Hakkarainen, A. & Holopainen, L. (2017). Oppimisvaikeuksien
opiskelijan yksilöllinen ohjaaminen ja tukeminen opintojen aikana.
Teoksessa Puukari, S., Lappalainen, K. & Kuorelahti, M. (toim). Ohjaus
ja erityisopetus oppijoiden tukena. Santalahti-kustannus. E-julkaisu.
- Niemi, A-M. (2015). Erityisiä koulutuspolkuja? Tutkimus erityisopetuksen
käytännöistä peruskoulun jälkeen. Helsingin yliopiston
käyttätymistieteiden laitos. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 264.

- Niemi, A.-M., & Jahnukainen, M. (2018). Tuen tarve, työelämäpainotteisuus, ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(1)9–25.
[Vuoden-artikkeli-2018 Niemi-Jahnukainen.pdf \(akakk.fi\)](#)
- Opetushallitus, (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
Luku 7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. saatavilla;
[perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.pdf \(oph.fi\)](#)
- Opetushallitus, (2017). Ammatillisen koulutuksen reformi-tehdään se yhdessä.
Uutinen 6.10.2017.E-artikkeli [Ammatillisen koulutuksen reformi – tehdään se yhdessä! | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- Opetushallitus, (2024A). Ammatillinen koulutus Suomessa. [Ammatillinen koulutus Suomessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) (viitattu 25.4.2024).
- Opetushallitus, (2024B). Opiskelijan hyvinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa. Erityinen tuki. [Opiskelijan hyvinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) (viitattu 15.7.2024)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) julkaisuja 2023:25. Vammaiset ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ja oppivelvollisuuden laajentuminen
Raportti tukipalveluista toisen asteen koulutuksessa. Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-749-9> E-julkaisu.
- Paaso, L.& Maunu, A. (2022). Osaamisidentiteetin rakennusaineiksia. Ammattiin opiskelevien nuorten tulevaisuuskuvia tutkimassa.
Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vol 23. nro 1/2022. E-julkaisu.
<https://doi.org/10.30675/sa.103014>
- Parkkila, M., Ryötkynen, S., Vaalasaranta, L., Männistö, E., Korkeamäki, J.& Gustavsson-Lilius, M. (2018). Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus ja psykososiaalista hyvinvointia kartoittava kysely ammatillisissa opinnoissa. Helmi-hankkeen loppuraportti.
Kuntoutussäätiön työselosteita 57/2018. E-julkaisu.
[Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus ja psykososiaalista hyvinvointia kartoittava kysely ammatillisissa opinnoissa \(kuntoutussaatio.fi\)](#)
- Peltonen, M.& Ryötkynen, S. (2023) Vaativaa erityistä tukea saavat ammattiin opiskelevat arvostavat opettajien huomiota. Uutiset ja tiedotteet
16.1.2023.Helsingin yliopisto. E-artikkeli.

- Pulkkinen, J., Kirjavainen, T. & Jahnukainen, M. (2020). Oppimisen ja koulunkäynnin tuki tilastojen valossa: Tuen tarjonta luokka-asteittain, ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan vuosina 2011–2018. *Yhteiskuntapolitiikka-lehti*:3. E-julkaisu.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020061042656>
- Ryötkynen, S., Maunu, A., Pirttimaa, R., & Kontu, E. K. (2022).
Tiivistelmä. Oppiminen opiskelijoiden erityisistä opetusta tukevista kokemuksista pätevydestä, sosiaalistumisesta ja subjektifikaatiosta suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa: narratiivinen lähestymistapa. *Kasvatustieteet*, 12 artiklan 2 kohta, 66 artikla. <https://doi.org/10.3390/educsci12020066>
- Räty, K. (2016A). Erityinen tuki elinikäisen oppimisen mahdollistajana ammatillisessa koulutuksessa. Väitöskirja. Käyttätymistieteiden tiedekunta. Opettajain koulutuslaitos. Tutkimuksia 838. Helsingin yliopisto.
<http://hdl.handle.net/10138/160325>
- Räty, K. (2016B). Erityinen tuki elinikäisen oppimisen mahdollistajana ammatillisessa koulutuksessa. *Lectio KT*, lehtori Kaisa Rädyn väitöskirjan tarkastustilaisuudesta 1.4.2016. Helsingin yliopisto. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 18(4),68–72.
<https://journal.fi/akakk/article/view/84856>
- Salmi, E. (2022). Motivaatio, oppimisvaikeudet ja ammatillisten opintojen loppuun suorittaminen. Oppimisen vaikeuksien erityislehti, 2022, Vol.32, No.2. Niilo Mäki säätiö.
[bulletin-3-22-s4-10.pdf \(nmi.fi\)](https://bulletin-3-22-s4-10.pdf)
- Sandberg, E. (2018). Luvut: Tukitoimien lakisääteinen perusta toisella asteella ja Miten voit tukea ADHD-oireista nuorta toisella asteella? Teoksessa *ADHD ja oppimisen tuki*. Huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. PS-kustannus. E-kirja.
- Sandberg, E. (2021). Luvut Johdanto ja Monenlaisia taustoja ja perusteita oppimisvaikeuksille. Teoksessa *Pedagoginen tuki perusopetuksessa ja toisella asteella*. PS-kustannus. E-kirja.

- Selkivuori, L. (2015). "Ei näihin vaikeuksiin työelämässä törmää":
Oppimisen tuki ja erityiselle tuelle annetut merkitykset
ammattillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelijan
näkökulmasta. (jyu.fi) Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6140-4>
- Siirilä, J.& Laukia, J. (2021). Mihin menet ammattikasvatus?
Ammattikasvatuksen tutkimuksen suuntauksat Suomessa.
eSignals research Volume 2. Issue 1. E-julkaisu.
<http://urn.fi/URN:NBN:fife2021101450990>
- Silvennoinen, H. (2015). Oppimisvaikeudet työelämässä.
Aikuiskasvatus, 35(1), 47–54.
<https://doi.org/10.33336/aik.94121>
- Syvälähti, K. Tampereen yliopiston kirjaston läsnäololuento
Tiedonhankintataidot. (8.2.2024). (Power point-diat)
Kasvatustieteen kandidaatin tutkielmaan kuuluva luento. Tampereen
yliopisto.
- TENK: Hyvä tieteellinen käytäntö. Tampereen yliopisto.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf (luettu helmi-
maaliskuu 2024).
- Tuomi, J.& Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Luku 4
Uudistettu laitos. Tammi. E-kirja.
- Upola, S., Kangas, M., & Ruokamo, H. (2022). Työelämän toimeksiantajan
osallisuus ammatillisen koulutuksen projektioppimisen
käytäntöyhteisöissä. Aikuiskasvatus, 42(4), (286–300).
<https://doi.org/10.33336/aik.122626>
- Valtioneuvosto, (2024). Opetusministeri Henriksson. Nyt panostamme
oppimisen tukeen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Julkaistu
17.1.2024. E-artikkeli. [Opetusministeri Henriksson: Nyt
panostamme oppimisen tukeen \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/tyoelama/2024/01/17/opetusministeri-henriksson-nyt-panostamme-oppimisen-tukeen) (viitattu
30.3.2024)
- Vehviläinen, S. (2020). Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta.
Gaudeamus. E-kirja.
- Vilkka, H. (2021). Tutki ja kehitä. PS-kustannus. E-kirja.
- Vilkka, H. (2023) Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja

LIITE

TUTKIMUKSEN TUTKIMUSAINEISTOARTIKKELIT

Airila, A., Mattila-Holappa, P., Kurki, A.-L., & Nykänen, M. (2019). Työelämässä oppiminen, ohjaus ja oppilaitosyhteistyö työpaikkojen näkökulmasta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(2), 24–41. **Noudettu osoitteesta** <https://journal.fi/akakk/article/view/86932>

Kotiranta, H., Pehkonen, L., & Hiekkala, S. (2023). Ammatillisesta koulutuksesta työelämään erityisen tuen avulla. *Kuntoutus*, 46(1), 6–18. <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.127797> (avautuu yliopiston Andor-palvelun kautta. DOI-hakuna)

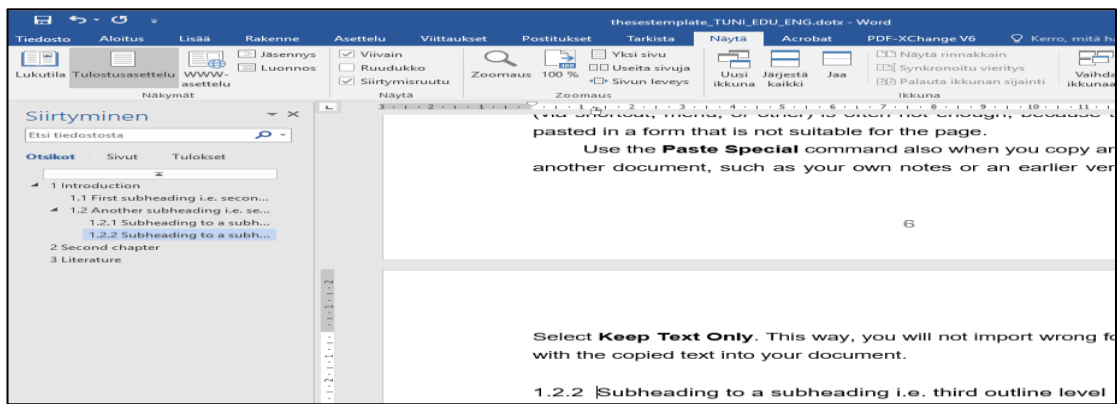
Käyhkö J., & Melkas, H. (2019). Erityisen tuen toimintaprosessit oppisopimuskoulutuksessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(1), 64–85. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/akakk/article/view/84504>

Niemi, A.-M., & Jahnukainen, M. (2018). Tuen tarve, työelämäpainotteisuus ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(1), 9–25 [Vuoden-artikkeli-2018 Niemi-Jahnukainen.pdf \(akakk.fi\)](#)

Nuutila, L., & Honkanen, E. (2016). Innostavat digitaaliset oppimisympäristöt – Löytöretkellä osallistavaan oppimiseen ammatillisessa erityisopetuksessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 18(3), 49–57. <https://journal.fi/akakk/article/view/84881>

Räty, K., & Selkivuori, L. (2017). Erityisen tuen tarve ja toteutus ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 19(2), 36–43. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/akakk/article/view/84787> viitattu [29.1.2024](#).

,

KUVIO 1. Kuvion nimi ilman pistettä kuvion alapuolelle

